

Tamberga
& Partneri
Advokātu birojs

Darbības joma

Zvērinātu advokātu birojā „Tamberga & Partneri” darbība ir galvenokārt saistīta ar saimnieciskajām/komerciālajām tiesībām. Birojs sniedz juridisko palīdzību un konsultācijas gan ārzemju klientiem no dažādām pasaules valstīm, gan arī Latvijas klientiem.

“Tamberga & Partneri” juridiskajā praksē būtiska nozīme piešķirta gan uzņēmumu pastāvīgai juridiskajai apkalpošanai, gan arī sarežģītiem darījumiem jomās, kas saistītas ar uzņēmumu un kopuzņēmumu strukturēšanu, uzņēmumu iegādi un apvienošanu, uzņēmumu un īpašumu pārdošanu un nomu, aizdevumu dokumentāciju, visa veida līgumiem, nekustamā īpašuma darījumiem, darba likumdošanu, jautājumiem intelektuālā īpašuma un preču zīmju jomā.

Biroja juristi brīvi pārvalda latviešu, angļu un krievu valodu.

**Tamberga
& Partneri**
Advokātu birojs

Starptautiskā prakse

- „Tamberga & Partneri” sniedz juridisko palīdzību, lai apkalpotu klientus juridiskajos jautājumos visās trīs Baltijas valstīs.
- „Tamberga & Partneri” starptautisko praksi veicina arī biroja dalība pasaules vadošo advokātu biroju tīklā CICERO (www.Ciceroleague.com/en), kā arī Starptautiskajā Advokātu kolēģijā (www.ibanet.org).

Tamberga
& Partneri
Advokātu birojs

Seminārs

Līgumi un “zemūdens akmeņi” tajos

Ieteikumi līgumu sastādīšanas un
izskatīšanas procesā

Semināra tēmas:

- Līguma būtiskie noteikumi, “atslēgas noteikumu” juridiskie aspekti un juridiskās sekas (lektore: Anita Tamberga).
- Darba līgums un ar to saistītie problēmjaucājumi praksē (lektore: Anita Tamberga).
- Līgumi darījumos ar nekustamo īpašumu. Problēmjaucājumi un juridiskās sekas darījumos ar fiziskām personām (patērētāju tiesību aizsardzība) (lektore: Lāsma Šimanska).
- Vispārīgās personas datu aizsardzības regulas prasības attiecībā uz līgumu starp pārzini un apstrādātāju (lektore: Lāsma Šimanska).

Līguma būtiskās sastāvdaļas

- *Līguma priekšmets (Objekts, daudzums)*
- *Cena*
- *Pienācīga forma*

CL 1533. Līgums uzskatāms par galīgi noslēgtu tikai tad, kad starp līdzējiem notikusi pilnīga vienošanās par darījuma būtiskām sastāvdaļām, ar nolūku savstarpēji saistīties. CL 1470. Būtisks darījumā ir viss tas, kas nepieciešams tā jēdzienam un bez kā arī pats nodomātais darījums nav iespējams. Tādēļ tādās darījuma būtiskās sastāvdaļās neko nevar pārgrozīt pat arī pusēm savstarpēji vienojoties.

- CL 1475. Darījuma formas neievērošana tajos gadījumos, kad formu prasa likums, vai kad līdzēji darījuši no tās atkarīgu sava darījuma spēku, padara pašu darījumu par spēkā neesošu.
- Iepriekšējām norunām, kas tādos gadījumos notiek starp līdzējiem, nav nekāda tiesiski saistoša spēka, un līdz to ietērpšanai attiecīgā formā katram līdzējam ir tiesība no tām vienpusēji atkāpties.

Pušu pārstāvība

- *Pārlicināties par pušu pārstāvju tiesībām/pilnvarām*
- *Valdes atbildība/ Prokūrists*
- Atbildība neiestājas vienīgi tad, ja valdes loceklis pierāda, ka attiecīgajā situācijā ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pielaidis pat vieglu neuzmanību.
- *Judikatūrā atzīts, ka nav jāpierāda amatpersonas vaina vai ļaunprātīga rīcība, jo pietiek ar to, ka pierādīti zaudējumi un konstatēta amatpersonas rīcība, pastāv cēlonsakarība starp zaudējumiem un amatpersonas rīcību. (AT spriedums lietā Nr. SKC-7/2016)*
- *Dalībniekam, kas vēršas tiesā ar prasību par zaudējumu piedziņu no valdes locekļa, nav pienākums pirms tam veikt kādu īpašu pārbaudes procedūru. Šādas pārbaudes materiāli nav vienīgais pierādījums apstākļiem, ar kuriem tiek pamatota šāda prasība. (AT spriedums lietā Nr. SKC-343/2017).*
- *Valdes locekļi savu rīcību, izmaksājot atlaides, bonusus un dāvanas, pamatojuši ar sabiedrības izmaksu optimizēšanu, taču arī šādā gadījumā, lai tiesa varētu atzīt, ka valdes locekļi, pildot amatu, rīkojās kā krietni un rūpīgi saimnieki, iesniedzami pierādījumi par šādas rīcības likumību. (AT spriedums lietā Nr. SKC-214/2016).*

Saistību izpilde un līgumsods

- Jauns regulējums Civillikumā (CL) kopš 2014.gada 1.janvāra.
- Grozījumi CL turpmāk ierobežo līgumsoda noteikšanu pieaugošā vai atkārtotu maksājumu veidā, kā arī tā piemērošanu pieaugošā apmērā, nosakot 10% robežu.
- Līgumsoda piemērošanas gadījumi:
  - līgumsods par saistību nepienācīgu izpildi;
  - par saistību neizpildīšanu īstajā laikā;
  - par maksājuma kavējumu;
  - par saistības neizpildi vispār.

- **Tiesai jāpārbauda līdzēju brīvas gribas esamība.**
- Tiesai jāievēro ekvivalences principa īstenošana, lai izslēgtu pārmērīgu iedzīvošanos uz cita tiesisko attiecību dalībnieka neveiksmju vai neizdarības rēķina.
- Cerību pirkumā iecerētā pirkuma līguma nenoslēgšana nav nodrošināma ar līgumsodu, jo tas ir līgums ar nosacījumu un, piemēram, līdzēja rīcībā nav līdzekļu, lai ietekmētu citas personas gribu pārdot savu īpašumu (*AT spriedums lietā Nr. SKC-170/2009*).
- **Līgumsods darba tiesiskajās attiecībās nav pieļaujams** (*AT spriedums lietā Nr. SKC-99/2009*).
- Jānoskaidro pušu griba. Šaubu gadījumā atbilstoši CL 1509. panta noteikumiem divpusēja darījuma noteikumi iztulkojami tam par launu, kurš attiecīgajā gadījumā ir kreditors un kuram tādēļ vajadzēja izteikties skaidrāk un noteiktāk. (*SPC-19/2009, AT spriedums lietā Nr. SKC-506/2011*).
- Līgumsods arī 10% ietvaros var tikt atzīts par nesamērīgu, ja tas noteikts no līguma kopējās summas, bet faktiski neizpildītā daļa ir ievērojami mazāka (*AT spriedums lietā Nr. SKC-688/2012*).

Piemērojamais likums/ Tiesvedība/Mediācija

- Pakļautība, CPL 23.pants
- Līgumiskā piekritība, CL 30.pants
- Mediācija - brīvprātīgs process, kurā konfliktējošās puses ar neitrālas trešās personas palīdzību, pašas mēģina atrast konstruktīvu konflikta risinājumu. Mediācijas mērķis ir panākt, lai katra konfliktējošā puse panāktu uz savām interesēm vērstu rezultātu.
- ES veicina pārrobežu sadarbību, tai skaitā – civillietu izskatīšanas jomā.
- Pārrobežu strīdi: *Direktīva 2008/52* par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās.
- Mediācijā panāktu izlīgumu izpilde: *Direktīva 2008/52* – 6.pants
- Tāda izlīguma saturu atzīst par izpildāmu, izņemot, ja konkrētā gadījumā izlīguma saturs ir vai nu pretrunā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā ir iesniegts līgums, vai ja attiecīgās dalībvalsts tiesību akti neparedz tā izpildi.
- Tiesa vai kompetenta iestāde var atzīt tāda izlīguma saturu par izpildāmu ar spriedumu vai lēmumu, vai arī ar autentisku instrumentu – saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā līgums ir iesniegts.
- Ieteicams pirms pārrobežu vienošanās noslēgšanas mediācijas rezultātā juridiski pārbaudīt vienošanās izpildes iespējas.

Darbinieka tiesisko stāvokli pasliktinošu noteikumu spēkā neesamība

- DL 6.pants. (1) **Nav spēkā** darba koplīguma, darba kārtības noteikumu, kā arī darba līguma un darba devēja rīkojumu noteikumi, kas pretēji normatīvajiem aktiem pasliktina darbinieka tiesisko stāvokli.
- (2) **Nav spēkā** darba līguma noteikumi, kas pretēji darba koplīgumam pasliktina darbinieka tiesisko stāvokli.

Pārbaude, pieņemot darbā (DL 13.nodaļa)

- Pārbaudes termiņš nedrīkst būt ilgāks par trim mēnešiem.
- Uzteicot darba līgumu, nav pienākums norādīt šāda uzteikuma iemeslu.
- Ja nolīgtais pārbaudes termiņš ir beidzies un darbinieks turpina veikt darbu, atzīstams, ka viņš pārbaudi ir izturējis.

Darbinieka pienākumi

- Amats (Profesiju klasifikators), amata apraksts.
- Darba līgumā neparedzēta darba veikšana. DL 57.pants. Darba devējam ir tiesības ne ilgāk kā uz vienu mēnesi viena gada laikā norīkot darbinieku darba līgumā neparedzēta darba veikšanai, lai novērstu nepārvaramas varas, nejauša notikuma vai citu ārkārtēju apstākļu izraisītas sekas, kuras nelabvēlīgi ietekmē vai var ietekmēt parasto darba gaitu uzņēmumā.
- Piemaksa par papildu darbu. DL 65.pants
- Darbiniekam, kas pie viena un tā paša darba devēja līdztekus nolīgtajam pamatdarbam veic papildu darbu, ir tiesības saņemt atbilstošu piemaksu par šāda darba veikšanu.
- Panta pirmajā daļā noteiktās piemaksas apmēru nosaka darba koplīgumā vai darba līgumā.
- (*AT spriedums lietā Nr. SKC-1363/2018*), *Civillietā Nr.CA-1161-18/24*, prasībā lūgts tiesu atzīt, ka prasītāja iecelšana par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgās personas amatā un nodarbināšana no atbildētāja puses uz rīkojuma pamata ir darba līgumā neparedzētais darbs, kā arī darbinieka papildu darbs; noteikt prasītājam saņemt darba samaksu par darba līgumā neparedzēto papildu darbu minimālās mēneša darba algas apmērā.

Tiesas motīvi:

- Pēc Profesiju klasifikatora juridiskās nodaļas vadītāja darbs pēc būtības ir cieši saistīts ar tiem darba uzdevumiem, kurus prasītājs izpildījis kā atbildīgā persona. Funkcijas arī atbilst amata aprakstam. Atzīst, ka iecelšana par atbildīgo personu nav neparedzēts darbs un nav arī papildu darbs. Judikatūrā nostiprinājusies atziņa, ka darba alga un piemaksa par papildu darbu ir darba samaksas dažādi elementi. Lietā nav konstatējami priekšnoteikumi piemaksas par papildu darbu piedziņai, jo likumam atbilstošā veidā (darba koplīgumā vai darba līgumā) nav ticis noteikts piemaksas apmērs.
- Prasītājs cēlis prasību tikai pēc darba tiesisko attiecīgu beigām. Juridiskās nodaļas vadītājam – nevarēja būt nezināms DL noteiktais aizliegums darba devējam vērsties pret darbinieku, tālab, ka tas likumā paredzētā veidā izmanto savas tiesības.

Neizpaušanas pienākums. DL 83.pants

- Darbinieks nedrīkst izpaust informāciju, kas ir darba devēja komercnoslēpums. Komerclikuma 19. panta pirmo daļu komercnoslēpuma statusu komersants var piešķirt tādām saimnieciska, tehniska vai zinātniska rakstura lietām un rakstveidā vai citādā veidā fiksētām vai nefiksētām ziņām, kuras atbilst visām šādām pazīmēm: 1) tās ietilpst komersanta uzņēmumā vai ir tieši ar to saistītas; 2) tās nav vispārpieejamas trešajām personām; 3) tām ir vai var būt mantiska vai nemantiska vērtība; 4) to nonākšana citu personu rīcībā var radīt zaudējumus komersantam; 5) attiecībā uz tām komersants ir veicis konkrētai situācijai atbilstošus saprātīgus komercnoslēpuma saglabāšanas pasākumus. Termins “komercnoslēpums” nav aplūkojams tikai saturiski un vadoties no Komerclikumā noteiktā skaidrojuma.

- Kā atzinis arī Augstākās tiesas Senāts, prettiesiska rīcība nav tikai komercnoslēpuma izpaušana, tā var attiekties arī uz citas konfidenciālas informācijas izpaušanu, ko aizliedz amata apraksts, darba kārtības noteikumi un citi darbiniekam saistoši dokumenti (*AT spriedums lietā Nr. SKC-546*)
- Pants paredz ne vien darbinieka pienākumu tieši neizpaust komercnoslēpumu, bet arī nodrošināt to, ka šī informācija jebkādā veidā nenonāk pie trešajām personām. Piemēram, darbinieka nolaidības rezultātā trešajām personām ir bijusi pieeja darbinieka darba datoram, kurā ir informācija par darba devēja biznesa stratēģiju, kuru darba devējs ir noteicis kā komercnoslēpumu.
- Tāpat darbinieka pārkāpums būs saskatāms, piemēram, gadījumā, ja darbinieks ir pazaudējis dokumentus, kas nonāk trešo personu rīcībā, un kuros ir ietverta informācija, kas ir darba devēja komercnoslēpums. Būtiski, ka pants neprasa konkrētu seku iestāšanos, līdz ar to darba devējs var disciplināri sodīt darbinieku un pat izbeigt darba tiesiskās attiecības (ja pārkāpums atbilst kādam no DL 101. pantā uzskaitītajiem gadījumiem), ja ir konstatējams pantā minētais pārkāpums.

Darba devējam ir pienākums rakstveidā norādīt, kāda informācija uzskatāma par komercnoslēpumu.

- Tas nozīmē, ka darba devējs, piemēram, darba līgumā ietver konfidencialitātes atrunu, savukārt darba kārtības noteikumos precizē, kura ir neizpaužamā informācija, lai darbinieki konkrēti zinātu, kura informācija ir sargājama. Tas var būt noteikts arī konkrēti darba līgumā – darba samaksa ir komercnoslēpums.
- Par komercnoslēpuma izpaušanu darba devējs var saukt darbinieku pie disciplinārās atbildības, bet, ja darba devējam radušies materiālie zaudējumi, darbiniekam var iestāties civiltiesiskā atbildība. Darba tiesiskajās attiecībās jautājumā par komercnoslēpuma izpaušanu Darba likums neparedz līgumsodu kā saistības pastiprināšanu.

Tiesu prakse.

- Tiesības pārbaudīt komercnoslēpuma statusa noteikšanas pamatotību
Komerclikuma 19.panta pirmajā daļā norādītajām pazīmēm. Gan iestāde, gan tiesa ir tiesīga pārbaudīt komercnoslēpuma statusa noteikšanas pamatotību. Ja komercnoslēpuma objekts neatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, komercnoslēpuma statuss nerodas. Iestādes vai tiesas secinājumam par komercnoslēpuma statusa nepamatotu noteikšanu pretēji komersanta viedoklim jābūt labi argumentētam, balstoties, ja nepieciešams, uz konkrētās nozares lietpratēju slēdzienu (*SKA-29/2017*).

Nekonkurēšanas pienākums. DL 84.pants. Pēc darba tiesisko attiecību beigām.

- Vienošanās par konkurences ierobežojumu slēdzama rakstiski, ietverot to darba līgumā vai atsevišķā rakstiskā vienošanās dokumentā. To var slēgt ikviens darba devējs ar jebkuru savu darbinieku, tomēr darba devējam ieteicams rūpīgi izvērtēt, vai ar konkrēto darbinieku šāda vienošanās ir nepieciešama, jo darba devējam par konkurences ierobežojuma ievērošanu būs jāmaksā darbiniekam samērīga atlīdzība.
- Konkurences ierobežojumu noteikšana ir pieļaujama un tiesiska tikai tad, ja tiek ievērotas un vienlaikus pastāv 3 obligātas pazīmes:
- atbilstošs mērķis – aizsargāt darba devēju no tādas darbinieka profesionālās darbības, kas var radīt konkurenci darba devēja komercdarbībai, ņemot vērā darbinieka rīcībā esošo darba devēja aizsargājamo informāciju;
- konkurences ierobežojuma termiņš – ne ilgāks par 2 gadiem no darba tiesisko attiecību izbeigšanās dienas;

- atlīdzība – visu konkurences ierobežojuma laiku pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās darba devējam ir pienākums maksāt darbiniekam atbilstošu ikmēneša atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu.
- Konkurences ierobežojums var būt attiecināms tikai uz darbības jomu, kurā darbinieks tika nodarbināts darba tiesisko attiecību ietvaros. Tiesu praksē papildus atzīts, ka konkurences ierobežojums var attiekties tikai uz nozari, kurā darbojas darba devējs. Taču darbības jomas un nozares, uz kuru attiecināms ierobežojums, norādīšana nav obligāts priekšnoteikums konkurences ierobežojuma spēkā esamībai, jo tas jau paredzēts likumā. *AT tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse lietās par individuālajiem darba strīdiem" 37. lpp.*
- Izdarot grozījumus, DL 84.pants papildināts ar 5.daļu, kurā noteikts, ka vienošanās par konkurences ierobežojumu var attiekties uz dažādiem konkurences ierobežojuma veidiem, piemēram, darba tiesisko attiecību nodibināšanu ar citu darba devēju, darbinieka patstāvīgu konkurējošu saimniecisku darbību, klientu vai bijušā darba devēja darbinieku nepārvilināšanu u.c.. Vienošanās ietvaros darbiniekam ir saistoši tikai konkurences ierobežojuma veidi, kas konkrēti norādīti vienošanās līgumā. Jebkuras citas darbības darbinieks var veikt bez ierobežojumiem.
- Atlīdzība par ierobežojuma ievērošanu
- DL 84.panta 1.daļas 3.punktā noteikts, ka darba devējam jāmaksā darbiniekam atbilstoša ikmēneša atlīdzība par konkurences ierobežojuma ievērošanu. Atlīdzības atbilstīgums, taisnīgums un samērīgums vērtējams individuāli katrā situācijā, ņemot vērā darbiniekam noteiktā konkurences ierobežojuma veidu, apmēru, vietu un laiku.

Praksē visbiežāk ikmēneša atlīdzību nosaka 50% apmērā no darbinieka mēneša algas.

- Vairākās Eiropas Savienības dalībvalstīs šāds apmērs noteikts kā zemākais pieļaujama. Turklāt jāņem vērā, ka Latvijas tiesu praksē konkurentu piedāvātā atalgojuma apmērs darbiniekam nav atzīts par kritēriju atlīdzības atbilstīguma, taisnīguma un samērīguma noteikšanai (*AT tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse lietās par individuālajiem darba strīdiem" 38.lpp*).

Ar grozījumiem tagad precīzi noteikts darba devēja pienākums maksāt darbiniekam ikmēneša atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu tikai pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās.

- Grozījumu anotācijā noteikts, ka nav pieļaujams maksāt šo atlīdzību darba tiesisko attiecību laikā vai kā vienreizēju maksājumu, izbeidzot darba tiesiskās attiecības.
- Ja darba devējs vienpusēji atkāpies no vienošanās par konkurences ierobežošanu, bet darbinieks turpinājis to ievērot, darba devējam jāmaksā par konkurences ierobežojuma ievērošanu noteiktā atlīdzība, jo tiesīgi noslēgts līgums uzliek pienākumu izpildīt apsolīto (*AT spriedums lietā Nr. SKC-60/2010*).

AT secinājusi, ka vienošanās par konkurences ierobežojumu neietekmē darbinieka tiesisko stāvokli darba attiecību laikā, bet attiecināma uz laika posmu pēc darba attiecību pārtraukšanas. Līdz ar to, tulkojot DL 28. un 84.pantu atbilstoši to jēgai un saturam, vienošanās par konkurences ierobežojumu atzīstama par patstāvīgu līgumu (SKC-99/2009, SKC-377/2008). Tādējādi konkurences ierobežojumā, kas uzskatāms par patstāvīgu līgumu, kā saistību pastiprināšanas līdzekli drīkst ietvert līgumsodu.

- **Līgumsodam** jābūt taisnīgam un samērīgam. Civillikuma 1716.pantā ierobežots līgumsoda apmērs, tostarp nosakot, ka līgumsodu par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu paredzētajā laikā (termiņā) var noteikt ne vairāk par 10% no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra.

Atkāpšanās no vienošanās

- Ja darbinieks uzteic darba līgumu, pamatojoties uz DL 100.panta 5.daļu, viņam ir tiesības 1 mēneša laikā no uzteikuma dienas paziņot par vienpusēju atkāpšanos no šādas vienošanās.
- Ar 2017.gadā veiktajiem grozījumiem DL precizētas darba devēja tiesības vienpusēji atkāpties no vienošanās par konkurences ierobežojumu. DL 85.panta 1.daļā tagad noteikts, ka darba devēja uzteikuma gadījumā darba devējs var vienpusēji atkāpties no šīs vienošanās tikai pirms uzteikuma vai vienlaikus ar to, bet citos darba tiesisko attiecību izbeigšanas gadījumos (piemēram, kā norādīts DL grozījumu anotācijā, pušu vienošanās vai darbinieka uzteikums) – tikai pirms darba līguma izbeigšanās.

Obligātā veselības pārbaude darbinieka veselības aizsardzībai, DL 82.pants

- Obligāto veselības pārbažu (OVP) nodrošināšana darbiniekiem ir viens no darba devēja pienākumiem.
- Darba aizsardzības likums, MK noteikumi Nr. 219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude". Šo OVP veic personām, kuras ir nodarbinātas vai kuras paredzēts nodarbināt:
- darbā, kur viņu veselības stāvokli ietekmē veselībai kaitīgie darba vides faktori;
- darbā īpašos apstākļos.
- Šīs OVP mērķis ir nodarbinātā veselības aizsardzība, lai arodslimību ārsts pēc iespējas agrāk atklātu veselības traucējumus, ko rada darba vides ietekme, un varētu uzsākt to savlaicīgu ārstēšanu.
- Nodarbināto **nedrīkst atstādināt no darba**, ja viņš norādītajā termiņā nav veicis veselības pārbaudi no viņa neatkarīgu objektīvu apstākļu dēļ, par kuru iestāšanos nodarbinātais paziņo darba devējam.

- *Administratīvā rajona tiesa 27.11.2014. spriedumā (Lietas Nr.142242912)* secina, ka likumdevējs ir devis tiesisku iespēju darba devējam ietekmēt darbiniekus, ja darba devējs norādītajā termiņā nesaņem arodslimību ārsta aizpildītu veselības pārbaudes karti, viņš **ir tiesīgs** atstādīnāt nodarbināto no darba. Darba devējs administratīvā pārkāpuma izskatīšanas gaitā nav iesniedzis pierādījumus, kas apliecinātu, ka darba devējs ir izmantojis viņam noteiktās tiesības. Līdz ar to nenosūtot darbiniekus uz periodiskajām veselības pārbaudēm, darba devējs nav izpildījis MK 219 11.un 14.punktā izvirzīto pienākumu.
- *Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija 11.10.2013. spriedumā (Lieta Nr.142215712).* Nav pieņemami un pamatoti uzņēmuma argumenti, ka persona uz veselības pārbaudi ir tikusi nosūtīta, bet to līdz Valsts darba inspekcijas pārbaudes brīdim nebija izgājusi, jo MK noteikumi Nr. 219 nenosaka termiņu, kādā personai šī pirmreizējā pārbaude jāveic. Tiesu kolēģija uzskata, ka uzņēmums MK noteikumus Nr. 219 tulko pretēji to pieņemšanas jēgai. Minēto noteikumu normu jēga nav tulkojama nekā citādi, kā tikai prasība noteiktam personu lokam veikt obligātās veselības pārbaudes pirms darba tiesisko attiecību uzsākšanas. Šāda izpratne par noteikumiem izriet no IV nodaļas normām – ārstniecības personai ir jā sagatavo atzinums par personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam. Valsts darba inspekcija veica 22.08.2011. uzņēmuma dokumentālo pārbaudi un, izvērtējot uzņēmuma iesniegtos dokumentus, konstatēja, ka darbiniekam nav veikta pirmreizējā obligātā veselības pārbaude laika posmā no darba attiecību uzsākšanas 06.06.2011. līdz 12.08.2014.

Darba aizsardzības instruktāža.

- *(Administratīvās tiesu prakses apkopojums ar darba aizsardzību saistītās lietās, 2017).*
- MK noteikumi Nr. 749 “Apmācības kartība darba aizsardzības jautājumos”
- *Administratīvā apgabaltiesa 15.08.2017. spriedumā (Lietas Nr.A420221215) secina, ka ne darba sarežģītības pakāpe, ne darbinieku stāžs neatbrīvo darba devēju no pienākuma kontrolēt, vai darbinieki ievēro darba drošības prasības.*
- MK noteikumu Nr. 749 9.punkts nosaka, ka nodarbināto apmācība darba aizsardzības jautājumos ietver: 9.1. ievadapmācību un 9.2. instruktāžu darba vietā.
- MK noteikumu Nr. 749 29.punkts nosaka, ka ziņas par nodarbināto ievadapmācību un instruktāžu darba vietā darba devējs reģistrē attiecīgos dokumentos, kuri satur šo noteikumu 3. un 4.pielikumā minēto informāciju.
- *Administratīvā rajona tiesa 03.04.2013. spriedumā (Lietas Nr.142293912) secina, ka uzņēmums, iesniedzot Valsts darba inspekcijā Darba aizsardzības ievadapmācības žurnālu un neiesniedzot Darba aizsardzības instruktāžu darba vietā reģistrācijas žurnālu, nevar apliecināt, ka nodarbinātās personas pirms darba uzsākšanas būtu instruētas (apmācītas) darba drošības jautājumos, kas ir MK noteikumu Nr. 749 8.un 9.punkta pārkāpums. Līdz ar to pamatoti konstatēta uzņēmuma administratīvā atbildība par darbinieku neinstruēšanu.*
- *Administratīvā rajona tiesa 20.05.2013. spriedumā (Lietas Nr.142310112) secina, ka uzņēmuma arguments, ka visi nodarbinātie tiek instruēti par darba drošību, bet atbildīgo darbinieku nepienācīgo pienākumu izpildes rezultātā paraksti no instruētajām personām nebija iegūti savlaicīgi, nav ticams un uzņēmums ir pamatoti saucams pie administratīvās atbildības par nodarbināto neinstruēšanu.*

- *Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija 30.05.2014. spriedumā (Lieta Nr.133044813) secina, ka darba devēja pienākums ir nodrošināt darba ņēmējus ar konkrēti veicamo darba pienākumu raksturam atbilstošu darba drošības instruktāžu.*

Tieši darba devējs ir atbildīgs par to, lai darbinieks būtu parakstījis attiecīgajos dokumentos par viņa instruēšanu.

Valsts darba inspekcija veica 18.05.2012. uzņēmuma dokumentālo pārbaudi un konstatēja, ka darbinieki nav instruēti darba vietā un tiem nav veikta ievadapmācība. Tiesai iesniegtajos darba aizsardzības instruktāžu reģistrācijas žurnālos darbinieki parakstījušies 01.06.2012., t.i., tikai pēc Valsts darba inspekcijas veiktās pārbaudes, kas ir MK noteikumu Nr. 749 8.un 9.punkta pārkāpums. Līdz ar to pamatoti konstatēta uzņēmuma administratīvā atbildība par darbinieku neinstruēšanu.

Darba devēja interese ir iegūt darba ņēmēja parakstu, lai pārliecinātos, ka darba ņēmējs ir sapratis darba drošības noteikumus un ka darba devējs ir izpildījis viņam ar tiesību normām uzdoto pienākumu.

Līgumi darījumos ar nekustamo īpašumu.

Problēmjasutājumi un juridiskās sekas darījumos ar fiziskām personām (patērētāju tiesību aizsardzība).

Visizplatītākie līgumi darījumos ar nekustamo īpašumu:

- *Rokasnaudas līgums*
- *Pirkuma līgums*
- *Nomas, Īres līgums*
- *Maiņas līgums*
- *Lietošanas kārtības līgums*
- *Hipotēkas līgums*
- *Dāvinājuma līgums*
- *un citi.*

Līgumi, kuriem nepiemēro patērētāju tiesību normas

Ja līgumslēdzējpusē ir fiziska persona, tas vēl nenozīmē, ka persona ir patērētājs.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk -PTAL) 1.pantā tiek sniegta **definīcija**, ka patērētājs ir fiziskā persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties vai izmantot preci vai pakalpojumu nolūkam, **kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību.**

- **Lai atzītu, ka strīdus puse nav patērētājs, tiesai jākonstatē, ka kredīta darījumi veikti saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros.** Saimnieciskās darbības konstatēšanas kritēriji ir:
- darījumu ekonomiskā būtība (nekustamie īpašumi iegūti ar nolūku tos vēlāk atsavināt un gūt peļņu),
- regularitāte (īpašumu pārdošana ir sistemātiska) un
- apjoms (tiek pārdoti vairāki īpašumi).

Turklāt šie kritēriji ir vienlīdz svarīgi, tāpēc darījumus var atzīt par veiktiem saimnieciskās darbības ietvaros tikai tad, ja tie atbilst visiem minētajiem kritērijiem. (2015. gada 16. oktobra AT spriedums lietā Nr. [SKC-143/2015](#) 6.3. punkts);

- Minētie saimnieciskās darbības konstatēšanas kritēriji sākotnēji ir noteikti *Satversmes tiesas 2011.gada 13.decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2011-15-01;*

Ja līguma noslēgšanas mērķis ir saistīts ar kredīta ņēmēja saimniecisko darbību, proti, bankas piešķirtais kredīts nav paredzēts kredīta ņēmēja un viņa ģimenes locekļu primāro interešu nodrošināšanai (mājoklis, izglītība u.tml.), nav pamata piemērot patērētāju tiesību aizsardzības normas.

2016. gada 16. jūnija AT spriedums lietā Nr. SKC-189/2016, 8. punkts.

NETAISNĪGI LĪGUMA NOTEIKUMI (PTAL 6.pants)

- **Netaisnīgs līguma noteikums** nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža!
- PTAL 6.panta trešā daļa nosaka **19 noteikumus**, kas ir uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem. Tā ir virkne ar netaisnīgiem noteikumiem, taču šis saraksts nav izsmeļošs. Ja līguma noteikums ir neskaidrs, to **tulko par labu patērētājam**.

PTAL tiek noteikts, ka par **netaisnīgiem līguma noteikumiem** cita starpā tiek uzskatīti noteikumi, kas:

- **ierobežo vai izslēdz iespēju patērētājam izmantot savas likumīgās prasījuma tiesības gadījumā**, kad ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav izpildījis līgumsaistības vai ir tās izpildījis daļēji (PTAL 6.p. trešās daļas 3.punkts).

PIEMĒRAM: *Puses apliecina, ka ir iepazinušās ar Nekustamā īpašuma faktisko stāvokli un visiem apstākļiem, kas saistīti ar Nekustamo īpašumu un apņemas sakarā ar to nākotnē neizvirzīt viena pret otru nekādas pretenzijas.*

Puses atsakās celt viena pret otru prasību par šī līguma atcelšanu vai pirkuma summas maiņu nesamērīgu zaudējumu dēļ.

Netaisnīgi līguma noteikumi

- uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, **neproporcionāli lielu līgumsodu vai citas saistības** par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi (PTAL 6.p. trešās daļas 4.punkts);
- nokavējuma procentu pieaugums **galvenā parāda lielumu sasniedz četru mēnešu laikā**, tad **tiesai jāizvērtē noteikto procentu likmju samērīgums** un vai ir ievērots tiesiskās vienlīdzības princips (*2015. gada 20. februāra AT spriedums lietā Nr. SKC-19/2015, 10.1. punkts*).
- Līgumsoda dzēšanas kārtība, kas neatbilst likumam, ir netaisnīgs līguma noteikums, jo nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, un, tādēļ pārkāpj vienlīdzības principu. Līguma noteikums ir netaisnīgs, **ja tas pretēji Civillikuma 1843. pantā noteiktajam paredz samaksāto parāda daļu vispirms ieskaitīt līgumsoda dzēšanai.** (*2018.gada 26.janvāra AT spriedums Lieta Nr.C30516713, SKC-40/2018; AT 2016. gada 22. novembra spriedums lietā Nr. SKC-279/2016, 7. punkts; 2016. gada 12. februāra spriedums lietā Nr. SKC-95/2016, 2015. gada 30. decembra spriedums lietā Nr. SKC-241/2015, 7. punkts*).

Kā noteikt sankciju samērīgumu?

Lietai par patērētāja līguma atbilstību PTAL prasībām nonākot PTAC vai tiesā, kā galvenais kritērijs vērtējot sankciju (līgumsodu, soda procentu un tml.) un tā samērīgumu – jebkurai sankcijai galvenokārt ir jāpilda zaudējumu atlīdzināšanas funkcija, nevis kapitāla pieaugums.

Netaisnīgi līguma noteikumi

- izslēdz patērētājam iespēju vai kavē viņu vērsties tiesā vai noteikumi, kuri paredz **strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā**

(PTAL 6.p. trešās daļas 7.punkts);

- paredz vienas puses **vienpusējas tiesības atkāpties no līguma, kad patērētājam šādas iespējas nav**

(PTAL 6.p. trešās daļas 8.punkts);

PIEMĒRAM: *Pārdevējam jebkurā brīdī ir tiesības vienpusēji izbeigt Pirkuma līgumu, iepriekš par to brīdinot Pircēju un atmaksājot Pircējam visu saņemto Pirkuma maksas daļu (ja tāda ir saņemta).*

Netaisnīgi līguma noteikumi

- Atļauj pārdevējam **paturēt patērētāja iemaksāto naudas summu**, ja pircējs atsakās no līguma, neparedzot tādu pašu tiesību pircējam, proti saņemt ekvivalentu summu, ja pārdevējs atkāpjas no līguma
(PTAL 6.p. trešās daļas 10.punkts);

PIEMĒRAM: Gadījumā, ja Pircējs vienpusēji atkāpjas no Pirkuma līguma tajā paredzētajos gadījumos, Pārdevējam ir tiesības paturēt Pircēja iemaksāto Pirkuma maksu kā soda naudu par Pirkuma līguma izbeigšanu.

Savstarpēji neapspriesti līguma noteikumi

- Saskaņā ar PTAL 6.panta piektās daļas noteikumiem **līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš** un patērētājam līdz ar to nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus (**tipveida līgums**). Pierādīšanas pienākums gulstas uz pārdevēju, pakalpojuma sniedzēju vai ražotāju.

PIEMĒRAM: Līgumos ietvertās frāzes- līgumu saprotu un apzinos līguma noteikumus- nenozīmē, ka līgums ir savstarpēji apspriests ar patērētāju, šādai un līdzīgām frāzēm ir tikai deklaratīvs raksturs.

Līguma noteikums nav uzskatāms par apspriestu tikai tādēļ, ka:

- abas puses līgumu ir parakstījušas;
- līgumā ietverta apspriešanas klauzula;
- apspriesti ir daži citi līguma noteikumi vai to aspekti;
- patērētājs ir iepazinies ar līguma saturu un nav pret to izteicis iebildumus;
- apspriešana ar patērētāju bijusi formāla, piemēram, patērētāja interesēm nelabvēlīgie līguma noteikumi netika grozīti.

Tiesu prakse

- Ja tiesa atzīst līguma noteikumu par neapspriestu un netaisnīgu, šādam tiesas viedoklim spriedumā ir jānodod pamatojums, t.i., jānorāda, uz kādu argumentu un lietā ar pierādījumiem nodibināto faktisko apstākļu pamata tā nonākusi pie secinājuma, ka līguma noteikumi nebija apspriesti (*2015. gada 31. marta spriedums lietā Nr. SKC-18/2015*, 7.3. punkts).
- Neapspriests līguma noteikums prejudiciāli nevar tikt atzīts par netaisnīgu.
- Lai atzītu par netaisnīgu, ir nodibināms kāds no PTAL norādītajiem pamatiem, kas rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Piemēram, neapspriests līguma noteikums un neproporcionāls līgumsods vienlaicīgi.

Vadlīnijas līguma ar patērētāju sastādīšanā

Caurspīdīguma princips nozīmē to, ka līgumam jābūt sastādītam tā, lai vidējais patērētājs to varētu izlasīt un izprast bez jurista palīdzības, lai patērētājs netiktu nostādīts neizdevīgā stāvoklī tikai tādēļ, ka viņš neizprot konkrēto līguma noteikumu un nevar iedomāties, ka tas var tikt piemērots viņam par sliktu.

Piemēram:

- līgums jā sagatavo, **izvairoties no sarežģītiem terminiem** (specifiski tehniski, juridiski termini), gariem skaidrojumiem, apzīmējumiem, īpaši tādiem, kuri līgumā nav izskaidroti. Kreditēšanas jomā, tie varētu būt, piemēram, dažādas procentu likmes, nepaskaidrojot to nozīmi (piemēram, mainīgās procentu likmes fiksētā daļa, EURIBOR, RIGIBOR);
- teikumiem līgumā vajadzētu būt īsiem un **tekstam sadalītam nodaļās**, lai patērētājs varētu vieglāk uztvert tekstu;
- **līguma noteikumiem jābūt izkārtotiem secīgi pēc svarīguma** un atbilstoši pienākumiem, ko tie rada

Piemēram: Patērētāja pienākumi pārlicināties par NĪ tehnisko stāvokli, pieaicinot attiecīgās jomas ekspertus, nedrīkst būt norādīti pašās līguma beigās sīkā drukā.

Sekas..

- Ja patērētājs konstatē līgumā netaisnīgu noteikumu, tad konkrētais noteikums **nav spēkā** un ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs to **nedrīkst izmantot** pret patērētāju.

Sekas iedalāmas 2 gadījumos:

- **Līgums paliek spēkā**, ja tas var pastāvēt turpmāk, kad netaisnīgais noteikums ir izslēgts. *Piemēram, gadījumā, ja līgumā paredzēts neproporcionāli liels līgumsods par saistību neizpildi, līgums varēs eksistēt arī pēc tam, ja šo noteikumu no līguma izslēgs.*
- **Līgums nav spēkā**, ja netaisnīgi ir tie noteikumi, kas nosaka līguma būtību (līguma priekšmets, cena vai atlīdzības atbilstība precei vai pakalpojumam) un bez tiem līgums vairs nevar pastāvēt.

Regula (ES) Nr. 524/2013 par patērētāju strīdu izšķiršanu tiešsaistē

- <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/index.cfm?event=main.home2.show&lng=LV>
- Strīdu izšķiršana tiešsaistē (SIT) – no 15.02.2016.
- Ja patērētāji ir veikuši pirkumu tiešsaistē, viņiem arī vajadzētu spēt atrisināt šādas problēmas tiešsaistē.
- Platforma tai iesniegtos strīdus novirza sertificētām strīdu alternatīvas izšķiršanas struktūrām, kas ievēro ES līmenī noteiktas saistošas kvalitātes prasības.

Vispārīgās personas datu
aizsardzības regulas prasības
attiecībā uz līgumu starp pārzini un
apstrādātāju

Likumdošana

- EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula)
- Fizisko personu datu apstrādes likums (spēkā no 05.07.2018., kad spēku zaudē Fizisko personu datu aizsardzības likums)
- Citi normatīvie akti, kas regulē konkrēto nozari (piem., Elektronisko sakaru likums, Informācijas atklātības likums utt.).

- Saskaņā ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu (regula) jebkura datu subjekta personas dati ir aizsargājami un pārzinim, kurš nodot savā pārziņā esošos datus citai personai, varas institūcijai, aģentūrai vai citai iestādei (apstrādātājam), būtu jānoslēdz līgums par nodoto datu apstrādi, nosakot datu apstrādes mērķus un līdzekļus.
- Vispārīgā datu aizsardzības regulas 28.pants nosaka obligātās prasības, kas ir jāiekļauj līgumā par datu apstrādi.

Svarīgākie jēdzieni, kas būtu jāzin:

Datu subjekts - fiziskā persona, kuru var tieši vai netieši identificēt, un kuras dati tiek apstrādāti saskaņā ar šo Līgumu.

Personas dati - informācija (tajā skaitā vārds, uzvārds, personas kods, adrese), kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjekts”);

Datu apstrāde - jebkura ar Personas datiem vai Personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, piemēram, vākšana, reģistrācija, organizēšana, strukturēšana, glabāšana, pielāgošana vai pārveidošana, atgūšana, aplūkošana, izmantošana, izpaušana, nosūtīt, izplatīt vai citādi darot tos pieejamus, saskaņošana vai kombinēšana, ierobežošana, dzēšana vai iznīcināšana.

Pārzinis – (Līguma puse – fiziska vai juridiska persona, iestāde/ uzņēmums), kura vārdā un interesēs Datu subjekta Personas dati tiek apstrādāti un, kurš uzņemas pilnu atbildību par Apstrādātāja veiktajām darbībām Pārziņa uzdevumā; nosaka Datu apstrādes mērķus un līdzekļus;

Apstrādātājs – sadarbības partneris (Līguma puse - fiziska vai juridiska persona, iestāde vai cita nošķirta struktūra), kurš Pārziņa vārdā un interesēs apstrādā, pamatojoties uz šo Līgumu viņa rīcībā esošus Datu subjekta Personas datus;

(visas pārējās definīcijas – Regulas 4.pantā.).

Līguma par datu apstrādi būtiskās sastāvdaļas

- Līguma priekšmets

PIEMĒRAM:

*Pārzinis nodot Apstrādātājam Pārziņa klientu (turpmāk tekstā - **Datu subjekta**) persona datus, Datu subjektā identifikācijai informācijas sistēmās, dokumentu/dokumentu projektu līgumu, iesniegumu, paziņojumu, pieteikumu sagatavošana, tulkošanai, izmantojot Datu subjekta persona datus.*

vai

Datu subjekta Personas datu apstrādi, kuru Apstrādātājs veic Pārziņa vārdā – veids, priekšmets un mērķis, kā arī informācija, kas saistīta apstrādājamo Personas datu veidu un datu subjektu kategorijām, ir norādīta šī Līguma Pielikumā Nr.1.

Līguma par datu apstrādi būtiskās sastāvdaļas

- Apstrādes raksturs un nolūks (kādam mērķim personas dati tiek nodoti, un kas ar tiem tiks darīts)

PIEMĒRAM:

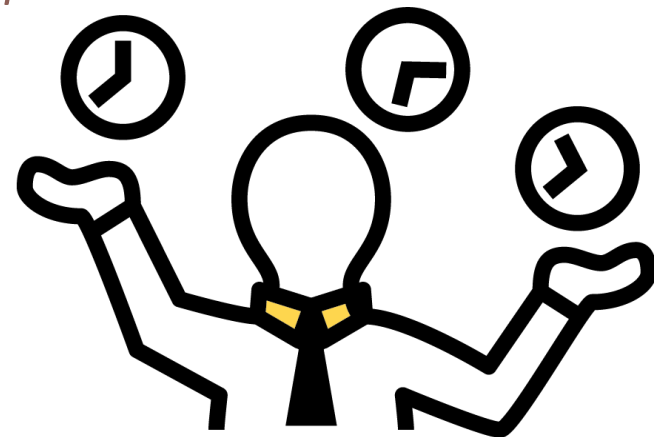
Personas datu ievadīšana, koriģēšana, izdzēšana, kā arī serveru, kuros var būt personas dati, rezerves kopiju veidošana un aizsardzība, dokumentu kopēšana.

Regulas 4.panta 2.punkts sniedz pilnu “apstrādes” definīciju - ir jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, piemēram, vākšana, reģistrācija, organizēšana, strukturēšana, glabāšana, pielāgošana vai pārveidošana, atgūšana, aplūkošana, izmantošana, izpaušana, nosūtīt, izplatīt vai citādi darīt tos pieejamus, saskaņošana vai kombinēšana, ierobežošana, dzēšana vai iznīcināšana.

Līguma par datu apstrādi būtiskās sastāvdaļas

- **Datu apstrādes plānotais ilgums** – līguma termiņš (konkrēti norādot uz kādu laika periodu personas dati tiks nodoti apstrādei);

PIEMĒRAM: «Šis Līgums ir spēkā, kamēr Apstrādātājs apstrādā Datu subjekta Personas datus Pārziņa vārdā un interesēs.».

Līguma par datu apstrādi būtiskās sastāvdaļas

- **Personas datu veids (kāda veida dati ir uzticēti apstrādei);**

PIEMĒRAM:

Vārds, uzvārds, personas kods, tālruņa numurs vai mobilā tālruņa numurs, elektroniskā pasta adrese, dzīvesvietas adrese, īpašumtiesības, (utml.)).

Līguma par datu apstrādi būtiskās sastāvdaļas

- **Datu subjektu kategorijas**

PIEMĒRAM:

Pārziņa pārstāvji (valdes locekļi, pilnvarotās personas, prokūristi), darbinieki, partneri, klienti un citas personas, kuru rīcībā nonāk datu subjektu personas dati).

Apstrādātāja tiesības un pienākumi:

- personas datus apstrādā tikai pēc pārziņa rakstveida norādījumiem;
- nodrošināt, ka fiziskas personas, kuras Līguma izpildes ietvaros ir pilnvarotas apstrādāt personas datus apstrādātāja vārdā, ir rakstveidā apņēmušās ievērot konfidencialitāti vai viņām ir noteikts attiecīgs likumisks pienākums ievērot konfidencialitāti, tostarp, nelikumīgi neizpaust personas datus arī pēc darba tiesisko vai citu līgumisko attiecību izbeigšanās;

Apstrādātāja tiesības un pienākumi:

- Īsteno atbilstīgus **tehniskus un organizatoriskus pasākumus**, lai nodrošinātu tādu datu apstrādes drošību, kas atbilst riskam (Regulas 32.pants), tajā skaitā:
  - **personas datu pseidonimizāciju** (datu ierakstā aizstājot identifikatora laukus ar vienu vai vairākiem neīstiem identifikatoriem, marķējumiem) un šifrēšanu (kodējot datus tā, lai tos varētu izlasīt tikai pilnvarotas personas);

Praktiski ieteikumi: pseidonīmi jāizvēlas nejauši, lai tie ir iepriekš nenosakāmi; iespējamo pseidonīmu skaitam ir jābūt tik lielam, lai to pašu pseidonīmu divas reizes nekad nevarētu izvēlēties.

Apstrādātāja pienākumi īstenot atbilstīgus **tehniskus un organizatoriskus pasākumus**, lai nodrošinātu tādu datu apstrādes drošību, kas atbilst riskam, tajā skaitā:

- laicīgi atjaunot personas datu pieejamību un piekļuvi tiem gadījumā, ja ir noticis fizisks vai tehnisks negadījums (datu glabāšana uz ārējiem datu nesējiem, mākoņiem);
- Veikt regulāru tehnisko un organizatorisko pasākumu testēšanu, izvērtēšanu, lai nodrošinātu datu apstrādes drošību;

Apstrādātāja pienākumi īstenot atbilstīgus **tehniskus un organizatoriskus pasākumus**, lai nodrošinātu tādu datu apstrādes drošību, kas atbilst riskam, tajā skaitā:

- spēju nodrošināt apstrādes sistēmu un pakalpojumu **nepārtrauktu konfidencialitāti, integritāti, pieejamību un noturību**;

- PIEMĒRAM:

Apstrādājot datus, Apstrādātājam ir pienākums:

- ieviest pieteikšanās un paroļu pārvaldības procedūras;
- jāievieš drošības risku procesus un jāpārvalda kontroles drošības risku mazināšanai;
- jāizveido un jāuztur ugunsdzēsības un pretvīrusu programmas;
- jāievieš un jāpārvalda darbību uzskaites procesu, kas nodrošina iespēju izsekot apstrādātāja darbinieku piekļuvi (integritāte);
- jānodrošina, ka izdrukas, kas satur personu datus, tiek turētas aizslēgtā veidā.

Citas apstrādātāja tiesības un pienākumi:

- bez iepriekšējas pārziņa rakstiskas piekrišanas nepiesaistīt citus apstrādātājus, vai ja piekrišana ir dota, nodrošināt, ka papildus apstrādātājs (apakšuzņēmējs) ievēros visus tos pašu pienākumus attiecībā uz datu apstrādi, kas ir noteikti galvenajam apstrādātājam;
- nekavējoties ziņot pārzinim par datu aizsardzības pārkāpumu konstatēšanu;
- veikt apmācības apstrādātāja darbiniekiem par datu aizsardzības jautājumiem un pārziņa norādījumiem attiecībā uz nodoto datu apstrādi,
- uzturēt visu pārziņa vārdā veikto apstrādes darbību kategoriju reģistru, ja atbilstoši Regulas 30.panta prasībām, šāds reģistrs ir jāved;
- iecelt datu aizsardzības speciālistu, ja atbilstoši Regulas 37.panta prasībām, šāds speciālists ir kā obligāta prasība;
- pēc apstrādes pakalpojumu sniegšanas pabeigšanas pēc pārziņa izvēles **dzēst vai atdod** visus personas datus un dzēst esošās kopijas.

Līguma par datu apstrādi būtiskās sastāvdaļas - pārziņa tiesības un pienākumi

PIEMĒRAM:

- Rakstveidā sniegt saistošus norādījumus par datu apstrādei piemērojamiem tehniskiem un organizatoriskiem pasākumiem;
- Kontrolēt apstrādātāja spēju izpildīt līgumu un savus pienākumus, kā arī nodrošināt datu drošību;
- Vienpusēji izbeigt līgumu, ja apstrādātājs nepilda uzņemtās saistības vai neveic pietiekamus pasākumus datu aizsardzībai.

Atbildība

- Nepieciešams ne tikai formāli noslēgts līgums, bet arī **droša un uzticama apstrādātāja izvēle**. Apstrādātājs, uz kuru pārzinis var paļauties, ka arī praksē tiks ievēroti visi datu apstrādes līguma nosacījumi un Regulas prasības, nodrošinot maksimālu datu subjekta tiesību aizsardzību.
- **Galvenā atbildība gulstas uz pārzini**, jo pārzinis ir atbildīgs par datu subjektam radīto kaitējumu, kas nodarīts ar apstrādi, kas pārkāpj Regulas prasības.
- Apstrādātāja atbildība iestājas **tikai, ja** apstrādātājs nav izpildījis tam Regulā adresētos pienākumus, kas konkrēti adresēti apstrādātājam, vai rīkojies pretēji pārziņa likumīgiem norādījumiem.

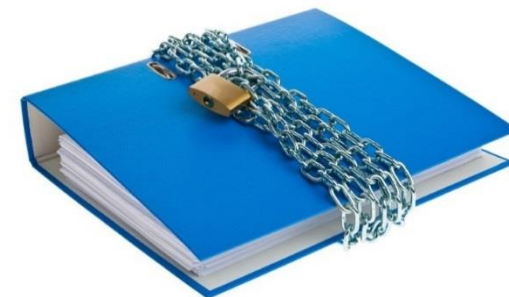
Iekšējie kārtības noteikumi, kas attiecas uz datu drošību

- Iekšējās kārtības noteikumi paredz minimumu, kas jāievēro attiecībā uz datu drošību;
- Katram darbiniekam individuāli, ņemot vērā tiešos darba pienākumus, pēc faktiskajiem apstākļiem jāizvērtē riska iestāšanās iespējamība un seku nopietnība Datu subjekta personas datu pārkāpuma gadījumā.

Iekšējie kārtības noteikumi, kas attiecas uz datu drošību

- Tāds pats drošības līmenis kā birojā - ir jānodrošina arī ierīcēs, kas tiek lietotas ārpus biroja – portatīvajos datoros, mobilajos tālruņos un viedtālruņos, ārējos cietajos diskos un zibatmiņas ierīcēs;
- Darba galds jātur «tīrs» no dokumentiem, kas satur Datu subjektu personas datus darba laikā, kad pats darbinieks neatrodas darba vietā.

Paldies par uzmanību!

Ja Jums ir radušies kādi papildus jautājumi par mūsu zvērinātu advokātu biroju, lūdzu apmeklējiet mūsu mājas lapu

www.tamberga.lv

Tamberga
& Partneri
Advokātu birojs